

Duren zal de liefde

Toen mijn kinderen klein waren, was er eens een korte periode dat we Doornroosje speelden. Ik weet niet meer wie het bedacht, ik denk de oudste. Het gebeurde niet meer dan een paar keer, maar het staat in mijn geheugen gegrift. Zij lag dan zo stijf als een plank op haar rug, haar ogen gesloten om pas als wij om haar heen waren komen staan en zoiets uitriepen als: 'och kijk toch eens, een meisje, zo jong nog, ze ademt toch wel, het lijkt wel of ze slaapt', haar ogen langzaam en betekenisvol op te slaan, plechtig overeind te komen en op te staan. Vervolgens onderging haar broer die nauwelijks drie was hetzelfde ritueel - hij kon zijn lachen niet houden - en als laatste was ik aan de beurt. Dan gingen ze eerst naar de gang, deden voorzichtig de deur open en kwamen op hun tenen binnen, terwijl ik daar zo lag en als ze mij hadden opgewekt, renden we gillend achter elkaar aan. Het was een spel, maar, met alle pret die erbij hoorde, heb ik altijd gedacht: wel heel serieus. Ook een kind is bezig met dood en leven, heeft angsten en nog ongevormde vermoedens en probeert het allemaal uit. En ook dingen, die ze net als volwassenen nooit begrijpen zullen, krijgen zo gaandeweg een plaats. En dan zo'n bijbelverhaal als vandaag. Hoe dat te lezen? Is dat ook een spel? Echt gebeurd of een legende, vooruit geschreven hoop of een droom. Over echte mensen en kinderen en 'echte wonderen'. Of over een wereld omgekeerd, waar de doden leven, het kwetsbare bewaard is, droefenis in vrolijkheid veranderen kan en armoe en januaridepressies in nieuw geluk en perspectief. Hoeveel van zulke verhalen zijn er niet? In de bijbel en elders: van wie geen kinderen krijgen tot kindersterfte, zoals vandaag. Het zoontje van Bathseba en de kinderen van Job, het dochttertje van Jairus, kinderen wier sterfte in de psalmen bezongen wordt of die door Farao worden gedood of Herodes. Verhalen van alle tijden en misschien is het ook gelukkig dat ze er zijn. Dan weet je dat je er niet alleen in staat. Wel altijd met voelbaar verzet opgetekend, om het leven dat toch bedoeld is om te leven.

Je kunt de verhalen ook anders duiden. Zoals Karel Eykman, de kinderbijbelschrijver doet, over het dochttertje van Jairus als over een meisje dat door de puberteit gaat. Ook een soort stervensproces, zeker door de ogen van de moeder die haar kind ziet veranderen, alsof het niet langer van haar ouders is, maar van zichzelf. Een loslaten, dat voor ouders niet altijd even makkelijk is, maar ook bevrijdend. Kinderen wier leven op een dag niet alleen van jou meer afhangt, maar aan zichzelf teruggegeven.

Maar dit verhaal over de vrouw en het kind in Sunem omspeelt ook echte dood en je moet het maar meemaken, een kind dat het niet redt. Er zijn er ook onder ons die dat meemaken. En in de generatie van onze ouders nog meer. Meer miskramen, meer kinderen die vroeger of later stierven, meer moeders ook. Zelf werd ik met mijn tweede naam vernoemd naar een kind dat het na de geboorte niet redde. En mijn zus verloor, heel klein was het nog, haar eerste kindje en ik vergeet het nooit. Toen ik begin januari in het Mauritshuis in Den Haag een schilderij zag met daarop een gestorven meisje, klopte weer mijn hart. Ik was 12 en ik herinner het mij zo goed. Ook die dag dat ik telkens dat kamertje binnen wilde lopen. Zo stil als het daar lag.. ook mooi, een popje nog. Zouden haar ogen nog opengaan, weet ik nog dat ik dat dacht - maar het gebeurde niet. Ik zie het nog altijd voor me.

Voor ieder die zoiets meemaakt onuitwisbare herinneringen. Als je leeftijdsgenoten ziet denk je : daar had zij of hij ook kunnen lopen. Het zijn herinneringen die vreemd genoeg 'haast levend' met je mee gaan - wat ook iets moois heeft, als dat kan, al had je je ook wel een Elisa gewenst of een Jezus, die het anders had kunnen laten verlopen.

Ik moest eerlijk gezegd wel even ademen bij dit verhaal dat het oecumenisch leesrooster zomaar voorschotelt. Hoe vaak ik als pastor ook naast een ziekbed zat, meegeleefd of gebeden of een hand op het hoofd gelegd, het is me nooit gelukt een sterven te voorkomen. En dat hoeft ook niet altijd, maar er zijn wel momenten waar je 't wensen zou. Soms is het niet gemakkelijk een leven te zien als voltooid. Hoe dan zo'n verhaal als vandaag te lezen? Prachtig, maar ook moeilijk. En toch ook zo gloedvol geschreven, dat het raakt. Die beelden vol zorg om een kind. Dat je kunt lezen alsof het misschien wel schijndood was, een zonnesteek had, maar dat zich het beste misschien wel lezen laat als we er maar gewoon even van uitgaan dat het echt is, al blijft het altijd 'verhaal'. Over die moeder die tegen haar eigen verwachting in een kind krijgt, en het sterft. 'Had dan ook geen valse hoop gewekt - ik zei het nog', roept ze uit. En dan legt ze de jongen op het bed van de profeet (dat ze daar toevallig wel op haar dak heeft), ze spoedt haar man voorbij zonder te vertellen wat er gebeurd is, hem verbaasd achterlatend: 'hoezo naar die godsman? het is toch geen nieuwe maan of sabbat

vandaag?’ en helemaal alleen met die ezel op reis gaat, geen genoeg neemt met de knecht die Elisa eerst sturen wil, maar aandringt tot Elisa zelf meegaat. Die, als het de knecht niet lukt het kind tot leven te brengen, te lang en leste zichzelf helemaal uitstrekt over de jongen: mond, ogen en handen op mond ogen en handen. En het lichaam van het kind wordt weer warm en Elisa (‘mijn hulp is god’) zegt: roep de moeder maar - hij leeft.

Ik sloeg Nico ter Linden er deze week nog op na, gisteren zelf uitgedragen in de Westerkerk. Die over zulke verhalen zeggen kon: niet echt gebeurd maar wel waar. Niet te bevatten, maar het gaat toch allemaal over het geheim van het leven en de dood en alles daaromheen. Dat ons veel te groot is en zo komen ze er misschien wel, die verhalen. Nico ter Linden die het opviel hoe deze lezing uit het boek Koningen tussen twee andere staat. Tussen dat van de weduwe, die goud noch geld bezit, maar geadviseerd door diezelfde Elisa uit 1 kruikje olie zoveel andere vaten weet te vullen, dat ze van de opbrengst niet alleen haar schuldeisers betaalt, maar ook met haar kinderen van wat overschiet verder leven kan. Terwijl het verhaal erna vertelt hoe een volk wordt gevoed van 20 broden en er blijft nog over. Kennelijk willen deze verhalen iets troostrijks vertellen wat aan de scherpste van het leven voorbijgaat. Nieuw licht op tekort en verlies. Op licht en donker, dood en leven. Iets wat ook waar is, maar anders waar. Een andere waarheid nog vertelt, zelfs als de grens bereikt lijkt te zijn. Zoals ikzelf me die verhalen herinner uit mijn kindertijd. Niet te geloven en toch van een andere diepte. En waar of niet, je werd bij het lezen al warm.

Ik moest ook denken hoe wij in onze wereld het leven naar onze hand proberen te zetten. Er kan zoveel en steeds meer. We leven langer, maar we willen het ook weer kunnen bekorten. Ziek zijn uitbannen. Sterven wegduwen. Zo kort mogelijk verzorgen - 1 boterham en een potje medicijnen voor een oude dame en de ‘zorg’ is de deur weer uit. Alles lijkt te worden bekort. Een paar sessies therapie en er moet resultaat zijn. Wij die graag werken met resultaat, contracten en zorgmomenten. Waar blijft de tijd - duurzaamheid zo je wilt. Gegeven, niet gemaakt. Tijd van leven, en misschien ook wel van verdriet en sterven. Van ons toevertrouwen aan wat groter is, denk ik dan toch. Zoals bij een doop en ook bij de ziekenzalving van een stervende ogen en handen, mond en zelfs de neus wordt aangeraakt om de levensadem die van elders komt te kunnen toevertrouwen. Het zijn toch mooie rituelen en op een of andere manier getuigend van dat wat ons ontgaat, maar op een ander niveau dragend is: begin en einde en wat daartussen is in andere handen.

Net als in kinderspel zijn deze verhalen misschien daarom zulke mooie uitingen toch, van ruimte die groter is. Het geheim van alle dingen. De liefde achter alle dingen die zo krachtig kan zijn dat die toch uitgaat boven al het andere. Als er dan geen duurzaam leven is, dan misschien wel duurzame liefde, leer ik uit dit verhaal. Waar we niet altijd bij kunnen als het leven ons drukt, maar waarover mensen toch hun ervaringen tot troost en ook herkenning van anderen altijd hebben gedeeld. Misschien is dat wat ons treft in dit verhaal over de moeder op weg in grote haast en de profeet die met alles wat hij in zich heeft het kind verwarmt: wat liefde vermag.

Maar net als over het individu gaat dit verhaal ook over troost aan een heel volk. Zoals in het verhaal van Exodus moest ik denken, waar in de lezing in een klein zinnetje even aan wordt gerefereerd: een heel volk dat de Levende net zolang smeekt tot hijzelf meegaat. En dan gaat de Levende overstag. Zonder enige garantie op leven, rijkdom of geluk maar wel van iets anders dat in de ervaring van de bijbel van een andere duur is. In deze verhalen waarin het steeds gaat over hoe in het grootste tekort er nog ‘over’ kan zijn. Brood genoeg voor allen - we vieren het elke week. Een goddelijke toegift die blijft, die bij alles wat voorbijgaat en menselijk tekort toch niet varen laat wat eenmaal begon.

Godsvertrouwen is flinterdun. En toch vertellen deze verhalen over de liefde die ook in de donkerte verschijnen kan, en over hoop die misschien geen valse hoop is, ook als het leven anders loopt dan gedacht. Een godswonder dat ze bestaan. Je wordt er warm van, van zulke verhalen, die hoe kwetsbaar, delicaat en ongelooflijk ook, in volle ernst de dingen bij de naam durven noemen en waar onze woorden tekortschieten ruimte maken dat wij ondanks (en dankzij!) wat ons toevalt, onze weg durven gaan.

Juut Meijer

Gelezen: 2 Koningen 4,18-37 Marcus 1: 29vv